

ТАҚРИЗ

ба рисолаи номзадии унвончӯ Ҳусанбоев Нодир
Абдулҳамидович тахти унвони «Истилоҳоти тиббии осори
Ҳомид Зоҳидов» (чанбаи лингвистӣ) барои дарёфти дараҷаи
илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.02.01 –
забони тоҷикӣ.

Омузиш ва тадқиқи истилоҳоти забони тоҷикӣ баъди Истиқлоли
Ҷумҳурии Тоҷикистон аз масоили мубрам ва доғи забони тоҷикӣ пазируфта
шудааст. Мубрамии ин мавзӯ ва масъалаи зикргардида дар давраи нави
инкишофи забони тоҷикӣ, бавижа, баъди қабул гардидани Қонуни Ҷумҳурии
Тоҷикистон “Дар бораи забони давлатии Тоҷикистон” (2009) аҳамияти
бештаре пайдо намуд. Маҳз барои таъбиқи қонуни нави забон ва қарори
Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Қумитаи забон ва истилоҳоти Ҷумҳурии
Тоҷикистон таъсис дода шуд, ки муҳимтарин вазифаи он таҳлил, тадқиқ ва
танзими истилоҳоти забони тоҷикӣ маҳсуб меёбад. Вазифаи азим ва масъул
дар назди аҳли зиё ва ихтисосмандон гузошта шуд, ки робита ва тадқиқи
забони тоҷикӣ дар тамоми соҳаҳои фаъолияти соҳибони забон истилоҳоти ин
соҳаҳо, дар мадди аввал, дар риштаҳои гуногуни илмҳои мавҷуда коркард ва
муайяну ба танзим дароварда шавад. Барои таъмини ин вазифа олимнро
зарур буд, ки аз таърихи истилоҳоти соҳаҳои хеш тадқиқот созмон диҳанд ва
вазъи истилоҳотро дар ин соҳаҳо муайян созанд. Дар ин чода як гурӯҳ
олимон, аз ҷумла, Мирзо Ҳасани Султон, Сайфиддин Назарзода, Додихудо
Саймиддинов, Туғрал Шокиров ва ғайраҳо таҳқиқотҳои шоиста ба анҷом
расониданд, ки ба масоили мубрами истилоҳоти забони тоҷикӣ рушанӣ
андохтанд. Ин тадқиқотҳо бештар масъалаҳои умумиро ба риштаи таҳлил
кашиданд. Дар заминаи ин тадқиқотҳо ва таърихи онҳо муҳаққиқони баъди
зарур аст, ки оид ба вазъи инкишоф ва танзими истилоҳоти илмҳои гуногун
таҳқиқот ба анҷом расонанд.

Рисолаи мавриди тақризи аз ҷумлаи тадқиқотҳои ба шумор меравад, ки ба
омузиши як соҳаи илм – тиб бахшида шуда, ҳадафи асосии он омӯхтани
вазъи истилоҳоти тиббии суннати мардуми тоҷик дар гузашта маҳсуб меёбад.
Тадқиқи муваффақонаи он имкон медиҳад, ки таҷрибаи таърихии
истилоҳосозии истилогузинии аҷдодони мо барои ворисони он пешниҳод
шавад. Маҳз ҳамин амр ва вазифаи боис гардид, ки он чун мавзӯи рисола
пазируфта шавад, зеро муайян кардани анъана ва раванди амалкарди
истилоҳоти тиббии суннати аҷдодонамон, ки таърихи беш аз ҳазорсола
дорад, барои истифодаи он дар тибби муосир маводи хеле хуб хоҳад дод.

Сохтори рисолаи унвончӯ муназзам ва қобили қабул аст. Он аз муқаддима, се боб, зербобҳо, фаслҳову зерфаслҳо, хулоса ва номгӯи адабиёт иборат аст.

Дар оғози рисола рӯйхати ихтисораҳо (1 сах.) пешниҳод шудааст. Муқаддима бошад, 9 саҳифаро дар бар гирифта, мубрамии мавзӯ, дараҷаи омӯзиши он, мақсад ва вазифаҳо, сарчашмаҳо, асосҳои назариву методологии таҳқиқот, навғониҳо, аҳамияти назарӣ ва амалии таҳқиқ, нуқтаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, татбиқи натиҷаҳои таҳқиқот ва саҳми муҳаққиқ муаррифӣ карда шудаанд, ки метавон гуфт, ба таври пурра таҳқиқи амиқи худро ёфтаанд.

Боби якум “Масъалаҳои назариявӣ амалии истилоҳнигорӣ ва хусусиятҳои сохтори истилоҳоти тиббии суннати халқи тоҷик” буда, фарогири 33 саҳифа аст. Дар ин боб унвончӯ муҳимтарин масъалаҳои омӯзиши истилоҳоти илмӣ дар забоншиносии тоҷик, маълумоти муҳтасар дар бораи манбаҳои осори тиббии Ҳомид Зоҳидов, сохт ва вижагиҳои “Канзи шифо” ва “Ҳазинаи тиббии қадим”, усулҳои истилоҳсозӣ дар ин асарҳо, ба таври мушаххас усули сарфӣ, нахвию сарфӣ ва луғавию нахвии истилоҳсозиро дар онҳо бо таҳлилҳои ҷиддӣ пешниҳод намудааст ва хулосаҳо собит ҳастанд.

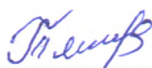
Масъалаи муҳими дигар дар “Канзи шифо” ва “Ҳазинаи тиббии қадим”, ки аз рӯи ифодаи маъно ва семантика шарҳу таҳлил намудани истилоҳоти тиббии ин осор ба шумор меравад, боби дуюми рисола буда, унвони “Таснифоти истилоҳоти тиббии «Канзи шифо» ва «Ҳазинаи тиббии қадим» аз рӯи маъно” (40 сах.) номгузорӣ шудааст. Дар ин боб, ки шомили панҷ зербоб аст, истилоҳоти ин осор ба гурӯҳҳои марбути бемориҳо, номи аъзои бадани инсон, номи ахлот, рутубат, моддаҳои бадани инсон, номи давоҳо, роҳҳои табобат, номи мизоч ва кайфияти давоҳову таъсири онҳо ба мизочи беморон, номи мавҷудоти муфтхӯр дар аъзои бадани инсон, воҳидҳои ченак, номи олот ва зарфҳои, ки барои тайёр кардани давоҳо истифода бурда мешаванд, гуруҳбандӣ шудаанд. Ба назар мерасад, ки ин яке аз муҳассаноти қобили зикри тадқиқоти унвончӯ маҳсуб меёбад.

Дар боби сеюм “Истилоҳоти тиббии «Канзи шифо» ва «Ҳазинаи тиббии қадим» аз ҷиҳати баромад”(70 сах.), ки шомили ду зербоб аст, масъалаҳои истилоҳоти аслий ва иқтибосӣ мавриди таҳлил ва тадқиқи ҷиддӣ гардидааст. Комебиҳои назарраси муаллиф дар ин боб иборат аз он аст, ки вай муваффақ шудааст, истилоҳоти аслиро нишон диҳад, муайян кунад ва, сипас, истилоҳоти иқтибосии осорро ба гурӯҳҳои истилоҳоти арабӣ, юнонӣ, туркӣ, суриёнӣ, ҳиндӣ ва муарраби тоҷикӣ гуруҳбандӣ намояд.

Дар қисмати хулоса муҳимтарин дастовардҳои ин тадқиқот зикр ёфтааст. Номгӯи адабиёт мувофиқи талаботи рисолаҳои илмӣ таҳия гардидааст.

Рисолаи манзури тақриз таҳқиқоти анҷомёфта буда, хулосаҳои собит, таҳлилу баррасиаш дақиқ, забонаш илмӣ мебошад. Ин рисола ба талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба таҳияи рисолаҳои илмӣ ҷавобгӯ буда, муаллифи он Ҳусанбоев Нодир Абдулҳамидович сазовори унвони номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ мебошад.

Роҳбари илмӣ:

д.и.ф. профессор Т. Ваҳҳобов.

«Имзои профессор Толиб Ваҳҳобовро тасдиқ мекунам».

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

МДТ-и «Донишгоҳи давлатии

Хучанд ба номи академик Бобочон Гафуров» Наврузов Э.М.

Маълумот барои тамос:

Суроға: 735700 Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш.Хучанд,

гузаргоҳи Б. Мавлонбеков, 1.

Тел.: (+992) 900420202

Е-mail: n.ehson@mail.ru

04.04.2022.